

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Рўйхатга олинди
№ БД- 5111000-3.02
2016 йил “ 8 ” 01

КАСБИЙ ПЕДАГОГИКА

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	100 000	–Гуманитар соҳа
Таълим соҳаси:	110 000	–Педагогика
Таълим йўналиши:	5111000	-Касб таълими (5320900 – Енгил саноат буюмлари конструкториясини ишлаш ва технологияси (тикув буюмлари)) - Касб таълими (5320900 – Енгил саноат буюмлари конструкториясини ишлаш ва технологияси (тери ва муйнага ишлов бэриш)) - Касб таълими (5320900 – Енгил саноат буюмлари конструкториясини ишлаш ва технологияси (чарм ва муйна буюмлари)) - Касб таълими (5150900 - Дизайн (костюм)) - Касб таълими (5320900 - Енгил саноат буюмлари конструкториясини ишлаш ва технологияси (тўқимачилик саноати)) - Касб таълими (5321200 – Табиий толаларни дастлабки ишлаш технологияси)

Тошкент – 2016 й

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил “22” 01 даги “26”-сонли буйруғининг 2-илловаси билан фан дастури руйхати тасдиқланган

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими ўқув-услубий бирлашмалари фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2016 йил “9” 01 даги “1” - сонли мажлис баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Ш.Э.Мамаражабов – “Ижтимоий фанлар” кафедраси доценти, педагогика фанлари номзоди.

Ширмухамедова Э.Р. - “Ижтимоий фанлар” кафедраси ассистенти

Тақризчилар:

С.Б.Умаров- ТДПУ, “Умумий педагогика” кафедраси доценти, п.ф.н.

В.Н.Сатторов- ТТЕСИ, “Ижтимоий фанлар ” кафедраси доценти, педагогика фанлари номзоди

Фан дастури Тошкент Тўқимачилик ва енгил саноат институти Илмий-услубий кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия (2015 йил “13” “ноябрь”даги 2-сон баённома).

КИРИШ

Мазкур фан дастурда педагогика фанининг муаммоларидан бири бўлган “Касбий педагогика” фани мазмунида акс этувчи ҳамда бўлажак мухандис-педагогларнинг педагогик фаолиятини самарали ташкил этиш, педагог ва талаба ўртасидаги ижобий ва ижодий муносабатни шакллантириш ва ривожлантириш, уларнинг педагогик маҳоратларини ошириш, дарсларни ташкил этишнинг янги услубларини ишлаб чиқиш масалаларига этибор қаратилган. Ушбу дастур Ўзбекистон Республикасида таълимни ривожлантиришнинг янги босқичида касб таълими асослари, ўрта-махсус ва касб-хунар таълимини ташкил этиш ва бошқариш тўғрисидаги асосий норматив ҳужжатлар, ўрта-махсус, касб-хунар таълими мазмуни ва унинг ишлаб чиқилишига қўйиладиган талаблар билан боғлиқ масалаларни қамрайди.

Фаннинг мақсади ва вазифалари

Фанни ўқитишдан мақсад - талабаларда ўрта махсус, касб-хунар таълимини ташкил этиш ва бошқариш, ушбу жараёнларда таълим сифатини таъминлаш борасидаги билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш орқали уларнинг бўлажак касбий-педагогик фаолияти самарадорлигини таъминлашдан иборат.

Фаннинг вазифаси - талабаларга Ўзбекистон Республикасида касбий таълимни ривожланиш тарихи, таълимнинг узлуксизлиги ва давомийлиги, узлуксиз таълимнинг мақсади, мазмуни, тузилиши, узлуксиз касбий таълим тушунчаларини, ўрта махсус касбий таълимни ташкил этиш ва бошқариш тўғрисидаги асосий норматив ҳужжатлар, ўрта махсус, касб-хунар таълими мазмунига қўйиладиган талаблар, касб-хунар коллежларини бошқариш тизими, талабаларга педагогик-психологик билимларни умумкасбий ва махсус фанларни ўқитиш жараёнига татбиқ этишни ўргатишдан иборат.

Фан бўйича талабаларнинг тасаввур, билими, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар

Касбий педагогика ўқув фанини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бакалавр:

- Ўзбекистон Республикасида касб-хунар таълими ривожланиш тарихини,

- “Таълим тўғрисида”ги қонун ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”,

- таълимнинг узлуксизлиги ва давомийлигини таъминлашни;

- узлуксиз таълимнинг мақсади, мазмуни, тузилиши, узлуксиз касбий таълим тушунчаларини;

-ўрта махсус, касб-хунар таълимини ташкил этиш ва бошқариш тўғрисидаги асосий норматив ҳужжатларни,

-ўрта махсус касб-хунар таълими тизимида касбий таълимнинг мақсади ва вазифаларини;

-ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида касблар ва мутахассисликларнинг синфланишини;

-касб-хунар коллежларини битирувчи-кичик мутахассисга қўйиладиган талабларни;

-ўрта махсус, касб-хунар таълими мазмуни: фан соҳалари бўйича ўрта махсус, касб-хунар таълими малака талаблари;

-касб-хунар таълими мазмунини шакллантириш тамойиллари;

-умумий политехник ва махсус таълим моҳияти, вазифаси ва тавсифини;

- умумтехник ва умумтехнологик ва махсус тайёргарлик касб-хунар таълими мазмунининг таркибий қисми еканлиги;

-касб-хунар таълими мазмунини танлаш ва таҳлил қилишнинг илмий-методик асослари;

- касб-хунар коллежларини бошқаришнинг тузилиши;

-кичик мутахассисларнинг касбий билим, қўникма ва малакаларини шакллантириш қонуниятлари;

-касбий таълимнинг чет эл тажрибаси билан алоқадорлиги: таълимнинг дуал тизимини ҳақида *тасаввурга эга бўлиши*;

Ўрта махсус, касб-хунар таълимни ташкил этиш ва бошқариш, касб-хунар коллежларини битирувчи-кичик мутахассисга қўйиладиган талабларни;

-касбий таълим мазмунини танлаш ва таҳлил қилишни; таълимнинг асосий шакллари, тамойиллари ҳамда тарбия методлари ҳақидаги билимларни амалда қўллай олиши;

-касб-хунар таълими мазмунини белгиловчи меъёрий ҳужжатлар билан ишлай олишни;

-касбларни таҳлил қила олишни; блок-модулли ўқитишнинг методик асосларини *билиши ва улардан фойдалана олиши*;

Олий касбий таълим тизими;

-ишчи касбларни таҳлил қила олиш;

-касб таълимининг фалсафий-методологик асослари;

-касб таълими тизимини тадқиқ қилиш методлари;

-касб таълимининг тараққий этиш босқичлари;

-бозор иқтисодиёти шароитида таълим муассасаларини ривожлантириш истикболларини белгилаш *қўникмаларига эга бўлиши керак*;

Касб таълимини ташкил этиш, ўқув машғулотларини режалаштириш ва бошқариш *малакаларига эга бўлиши керак*.

Фаннинг ўқув режасидаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвийлиги

“Касбий педагогика” фани педагогика, педагогик маҳорат, психология, меҳнат ва муҳандислик психологияси, амалий механика, полимерлар физикаси ва кимёси, электротехника, электроника ва электр юритмалари, техник тизимларни бошқариш, техник жараёнларни лойиҳалаш, табиий тоаларни дастлаб ишлаш технологияси, тўқимачилик материалшунослиги, тўқимачилик маҳсулотларини технологияси ва жиҳозлари, тўқимачилик ва енгил саноат мутахассислигига оид умумкасбий ва махсус фанлар, техника хавфсизлиги ва бошқа фанлар билан узвий боғлиқдир.

Фаннинг илм-фан ва ишлаб чиқаришдаги ўрни

Ўрта, махсус, касб-хунар таълими Ўзбекистон Республикасининг узлуксиз таълим тизимининг ўзига хослигини таъкидловчи муҳим бўғини ҳисобланиб, у тегишли давлат таълим малака талаблари доирасида ўрта махсус, касб-хунар таълими берилиши, ўқувчиларнинг касб-хунарга мойиллиги, билим ва кўникмаларини чуқур ривожлантирилиш, танлаб олинган касб-хунар бўйича бир ёки бир неча ихтисослик эгаллашларини таъминлайди.

Мазкур фан доирасида талабалар Ўзбекистон Республикасининг узлуксиз таълим тизими, унда ўрта махсус, касб-хунар таълимининг тутган ўрни, касб-хунар таълими мазмунини таркиб топтиришнинг асосий тамойиллари, касб-хунар коллежларида бошқаришнинг тузилиши ва соҳадаги илқ бор тажрибалар билан танишадилар.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялари

Талабаларнинг Касбий педагогика фанини ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларида фойдаланиш, янги ахборот ва педагогик технологияларни татбиқ қилиш муҳим аҳамиятга эгадир. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, маъруза матнлари, таркатма материаллар, электрон материаллар, виртуал стендлардан фойдаланилади.

Маъруза ва амалий машқулотларда мос равишда илғор педагогик технологиялардан фойдаланилади.

АСОСИЙ ҚИСМ

Фан бўйича маъруза мавзулари ва уларнинг мазмуни

“Касбий педагогика” фанининг мазмуни, предмети ва методи

Ўзбекистон Республикасида таълимни ривожлантиришнинг янги босқичида касбий педагогика фанининг ўрни. Касбий педагогика фанининг мақсад ва вазифалари. Касбий педагогиканинг асосий тушунчалари: касбий таълим, касбий тайёргарлик, касбий тарбия, касбий маҳорат, касбий педагогика фанининг бошқа фанлар билан алоқаларини ўрганиш.

Касбий педагогика фанининг моҳияти, унинг мақсади ва вазифалари

Касбий педагогикада қўлланиладиган илмий тадқиқот методлари. Касбий педагогиканинг шаклланиши ва ривожланиши.

Касбий педагогиканинг тарих саҳифалари. Ўрта Осиё мутафаккирлари касбий таълим ҳақида. X-XII ва XIV-XIII асрларда касбий таълим. Касбий таълим тизимида миллий ислохотлар йўналишларининг моҳияти: таълимнинг Ўзбекистон халқлари маданияти билан бойитилган миллий тарих, миллий анъана ва одатлар билан узвий боғлиқлиги, бошқа халқлар маданияти ва тарихига ҳурмат йўқотишнинг муҳим воситаси сифатида тан олинishi.

Ўзбекистон Республикасида ва чет элда касбий педагогиканинг ривожланиши

Ўзбекистонда касб-таълими тизими ва унинг чет эл касб таълим тизимлари билан қиёсий ўрганилганлиги. Германияда касб-таълими тизими. Германияда касбий таълимнинг тузилмаси. Касбий таълим тизимининг пайдо бўлиши ва унинг таълим-тарбия жараёнидаги ўрни. Давлат тасарруфидаги олий ўқув юртлари мазмуни ва моҳияти. Чет элда касбга йўналтириш ишлари ҳақида умумий маълумот. Францияда таълим тизими. Француз бакалаврияти ва магистратураси ҳақида тушунча.

Ўзбекистон Республикасида таълим тизими ислохотлари

Ўзбекистон Республикаси Кадрлар тайёрлаш миллий моделининг ўзига хослиги. Таълим тизими ислохотларини муваффақиятини амалга ошириш шарт-шароитлари: миллий педагогик меросга таяниш, янги мақсад ва вазифаларини аниқ белгилаб олиш, босқичма-босқич амалга ошириш. Таълим тизими ислохотларининг моҳияти: изчиллик, очиқлик, жамиятнинг талабларига жавоб бэриш, жаҳон касб ва таълим бозорида самарали фаолият юритиш ва рақобат қила олиш.

“Узлуксиз таълим” тушунчаси. Узлуксиз таълим тузилиши. Касбий таълим тизими ва турлари. Касбий таълим ривожланишининг асосий омиллари. Узлуксиз, ўрта-маҳсус, касб-хунар таълими тизимида касб-хунар таълимнинг ўрни ва аҳамияти.

Ўзбекистон Республикаси янги, давлат таълим сиёсатининг тамойиллари. Миллий дастурнинг кадрлар тайёрлаш тизими ва мазмуни, мамлакатнинг иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш истиқболлари, жамият

ехтиёжлари, фан, маданият, техника ва технологиянинг замонавий ютуқларидан келиб чиққан ҳолда, қайта тузиш вазифалари.

Кадрлар тайёрлар тизими ривожланишининг асосий йўналишлари. Миллий дастурни амалга ошириш босқичлари. Шахс - Миллий моделнинг асосий компоненти. Узлуксиз таълим тизимини амалга ошириш ва ривожлантириш тамойиллари. Миллий дастурни амалга оширишнинг асосий ташкилий чора-тадбирлари.

Узлуксиз таълим тизимида ўрта махсус, касб-хунар таълимининг ўрни ва аҳамияти

Ўрта махсус, касб-хунар таълими тушунчаси. ЎМКХТ ривожланиши мақсади, тамойиллари, касбий таълим, узлуксизлик, кетма-кетлик, инсонпарварлик ва демократиклик. ЎМКХТ тизимининг тавсифи ва ўзига хос жиҳатлари.

ЎМКХТ таълим муассасалари, академик лицей, касб-хунар коллежи тушунчалари.

ЎМКХТ таълим муассасалари мақсад ва вазифалари. Ўрта махсус, касб-хунар таълими ҳақидаги диплом.

Таълимни малака талабилаштириш. Ўрта махсус, касб-хунар таълими мазмуни, мақсад ва вазифалари

Давлат таълим малака талаблари ҳақида тушунча. “Малака талабластириш тўғрисида”ги қонун. Таълим малака талаблари. ЎМКХТ таълим малака талабии тушунчалари. ДТС мақсади, функциялари, вазифалари ва тамойиллари. ДТСни ишлаб чиқиш ва амалда қўллашга қўйиладиган талаблар. ДТСни ишлаб чиқиш ва амалга киритиш босқичлари. ДТСнинг таркибий қисмлари. Малака талабластириш объектлари. ДТС мазмуни. ДТСнинг Давлат ва миллий-минтақавий таркибий қисмлари. Бозор муносабатларига ўтиш шароитларида касбий таълим сифатига талаблар. ДТС киритилиши касб-хунар коллежларида малакали мутахассисларни тайёрлаш сифатини баҳолашнинг асосий мақсади сифатида. Таълим сифати. Таълим сифатини назорат қилиш, таълим сифатини баҳолаш тушунчалари. Ўрта махсус, касб-хунар таълими мазмуни (давлат таълим малака талаблари, ўқув режалари ва дастурлари). Ўрта махсус, касб-хунар таълими ўқув муассасалари турлари ва улардаги таълим-тарбия жараёни.

Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигининг асосий тармоқлари

Ўзбекистонда халқ хўжалиги тармоқлари. Қишлоқ хўжалиги, кичик корхоналар, кичик бизнес. ЎМКХТдаги тайёрлов йўналишлари, касблар ва ихтисосликлар ҳақида тушунча. Касб-хунар коллежларида, кичик мутахассис тайёрлаш тизими, касблар йўналишлари бўйича Умумдавлат Классификатори мақсади, вазифалари ва объектлари. Мутахассислик, кичик мутахассис, унинг вазифаси ва касбий фаолият соҳаси.

Ўрта махсус касб ҳунар таълими битирувчиларини ишлаб чиқаришга мослашуви

Кичик мутахассислар ва юқори малакали ходимларни тайёрлашнинг назарий асосларининг моҳияти ва вазифалари. Кичик мутахассислар ва юқори малакали ходимлар тайёрлашнинг жамият тараққиётидаги роли. Кичик мутахассислар ва юқори малакали ходимларни тайёрлашда тарбия, таълим усуллари ва турларининг ўзига хос хусусиятлари. Буюк алломаларнинг меҳнат таълим, тарбияси ҳақида билдирган фикрлари, тажрибалари. Технологик билимларнинг мазмуни ва моҳияти. Технологик билимларнинг узлуксизлиги, баркамол шахсни шакллантиришда технологик билимларнинг аҳамияти. Ишлаб чиқариш корхонасининг мақсад ва вазифалари.

Прогностик билимларнинг таълим жараёнидаги ўрни. Ишлаб чиқариш турларига қараб ходимларни шу соҳага тайёрлаш. Ишлаб чиқариш жараёнининг ўзига хос хусусиятлари.

Таълим ва ишлаб чиқариш ўртасидаги алоқаларни амалга ошириш жараёнлари

Ишлаб чиқариш таълими ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Корхоналарнинг янги хўжалик юритишга ўтиши, фаолият турлари кенгайиши ва ўзгариши, ўрта ва кичик бизнес ривожланиши ва жамиятнинг юқори малакали мутахассисларни тайёрлаш ижтимоий буюртмасини бажариш. Ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар шароитида касбий таълим тизимини ислоҳ қилиш. Кичик мутахассисларга (коллеж битирувчиларига) қўйиладиган талаблар. “Ижтимоий ҳамкорлик” тушунчаси. Ижтимоий ҳамкорлар билан фаолият юритишда таълим муассасаларининг мустақиллигини ошириш. Корхона ва таълим муассасаларининг янги турдаги ҳамкорлик шакллари: ижтимоий ҳамкорлар билан икки ёқлама, уч ёқлама шартномалари.

Босқичли ўқитиш назарияси. Ишлаб чиқариш таълими даврлари.

Касб педагогикасининг дидактик принциплари

Дидактика. Касб-ҳунар таълими жараёнлари таҳлили ва асосий дидактик тушунчалар. Касб-ҳунар таълимида умумдидактик тамойиллар: онглилик ва фаоллик, илмийлик, системаллик, назария ва амалиёт бирлиги, таълим ва тарбиянинг бирлиги, кўрсатмалилик. Таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий тамойиллари ва уларни касб-ҳунар таълимида қўллаш.

Касб-ҳунар таълими жараёнининг иштирокчилари ва жараёнларни лойиҳалаштириш

Таълим-тарбия жараёнида, шунингдек, касб-ҳунар таълими жараёнида ўқитувчи ва ўқувчиларнинг ўзаро ҳамкорлиги. Таълим жараёнини лойиҳалаштириш ва унинг аҳамияти.

Касб-хунар таълими мазмуни

Касбий педагогикада таълим мазмуни. Замонавий таълим мазмунини белгилашга асос бўладиган метъерий ва қонуний асослар. Таълим мазмунини шакллантириш тамойиллари.

Касбий педагогикада таълим методлари

Метод ҳақида тушунча. Касбий таълим методлари ва уларнинг умумий тавсифномаси. Назарий таълим ва ишлаб чиқариш таълими методлари. Фаоллик методи. Таълим методларини гуруҳлаш.

Касб-хунар таълимида таълим воситаларининг ўрни

Таълим воситалари, уларнинг турлари. Таълим воситаларини танлаш, уларнинг таълим самарадорлигига таъсири. Замонавий техник воситалар ва улардан фойдаланиш имкониятлари.

Таълим олувчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини назорат қилиш

Касб-хунар коллежларида ўқувчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини назорат қилиш усуллари. Баҳолаш мезонлари ҳақида тушунча. Рейтинг тизими ва унинг тавсифи. Назорат ва баҳолашнинг таълим жараёнидаги аҳамияти.

Дарс машқулотларини ташкил этишнинг замонавий шакллари

Дарсларни таснифлаш тарихи. Дарс типлари. Замонавий дарс ва унга қўйиладиган талаблар.

Касб таълими ўқитувчисининг услубий ишлари

Касб таълими ўқитувчисининг услубий фаолиятини йўлга қўйиш. Гуруҳ журнали ва уни юритиш тартиби. Ишчи дастур, тақвим режа, технологик харита ишлаб чиқиш тартиби.

Педагогик фаолият ва унинг ўзига хос хусусиятлари

Аждодларимизнинг ўқитувчининг ижтимоий сифатлари тўғрисида қарашлари. Замонавий ўқитувчининг ижтимоий сифатлари ва касбий шаклланиш. Ўқитувчининг педагогик фаолияти. Фаолият услуги. Бугунги кун ўқитувчисига қўйилаётган замонавий талаблар. «Фаолият» тушунчаси. Фаолият турлари. Касбий фаолият. Касбий фаолият объектлари. Бўлажак касб таълими ўқитувчиларида зарурий билим малака ва кўникмаларни шакллантириш.

Педагогик қобилиятлар тизими ва коммуникатив қобилият

Ўқитувчи қобилиятида педагогик қобилиятнинг ўрни. Қобилиятнинг психологик-педагогик тавсифи. Педагогик қобилиятнинг асосий турлари.

Касб таълимида мулоқот қобилияти

Педагогик мулоқот қобилиятлари. Педагог ва ўқувчи орасидаги муомала маданияти. Коммуникатив ўзаро таъсир этиш усуллари. Отаналарнинг фарзандлар тарбиясидаги конфликтларни юзага келтирувчи омиллар.

Касбий педагогик маҳорат ва мулоқот услублари

Касбий маҳорат ҳақидаги таърифлар. Педагогик маҳорат компонентлари: инсонпарварлик, педагогик билимлар, педагогик қобилият, педагогик техникани ўрганиш.

Касбий педагогик фаолиятнинг концептуал асослари. Касбий таълим ўқитувчисига қўйиладиган талаблар

Касбий педагогик фаолиятнинг концептуал асослари. Касбий педагогик фаолият ва касбий таълим ўқитувчисига қўйиладиган талаблар. ЎМҚХТ педагогининг дидактик фаолияти. Педагогик фаолиятнинг таркибий қисмлари. Касбий педагогик билимлар. Педагогик техника. Индивидуал услубдаги фаолият.

Ўқув мақсадлари ва уни ишлаб чиқиш

Ўқитиш мақсадлари. Мутахассис модели ўқув мақсадларини аниқлашнинг асослари. Ўқитиш мақсадларини қўйиш усуллари. Мақсадлар таксономияси.

Касб таълими дуал тизими

Касб-хунар таълимини бевосита ишлаб чиқариш жараёнлари билан боғлиқлиги. Таълимни ишлаб чиқариш орқали амалга ошириш шакллари, турлари. Ўрта махсус касб-хунар таълими битирувчиларининг ишлаб чиқаришга мослашувчанлиги. Ишлаб чиқариш таълимининг даврлари. Ишлаб чиқариш жараёнларини такомиллаштириш. Касбни ўзлаштиришнинг бошланғич даврларининг ўзига хос хусусиятлари. Касбни ўзлаштиришнинг тайёргарлик даврининг моҳияти ва вазифалари. Касбни ўзлаштириш, назорат қилиш ва яқунлаш даврининг мазмуни ва аҳамияти. Германия Республикасининг “дуал тизим” системасини ўрганиш ва қаётга татбиқ этиш.

Касб-хунар таълимини бошқариш

Ўрта махсус касб-хунар таълими муассаларини бошқаришни умумий ва илмий асослари. Ўрта махсус касб-хунар таълими муассаларига раҳбарлик қилиш, раҳбар ишининг вазифалари. Бошқарув қоидалари. Ўқув жараёнини режалаштириш, ташкиллаштириш ва ундаги ўқитиш методлари, ҳамда воситаларини ўзгартириб туриш. Ҳозирги кунда касб-хунар коллежларини бошқаришнинг демократия ва ўз-ўзини бошқариш асосида амалга оширилиши тўғрисида билимларни таркиб топтириш.

Ўқитувчи ва раҳбарларда бозор иқтисодиёти шароитида бошқарув маҳоратларини шакллантириш

Педагогик ва психологик бошқарув тўғрисида тушунча. Бошқарув жараёни босқичлари. Бошқарув услублари. Бошқарувга ҳозирги замон талаби билан ёндашув. Якка шахс ва жамоа билан ишлаш усуллари. Касб-хунар коллежларини бошқаришда ўқитувчининг роли, фаол, ташаббускор ва ижодкор муносабати. Таълим-тарбия жараёнини бошқаришда ўқитувчининг роли. Ўқитувчининг талабалар орасида соғлом психологик муҳит яратиш йўллари.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими (ЎМКХТ) касблари ва мутахассисликларини туркумлаш

Ўрта махсус касб-хунар таълими мутахассисликлари ҳақида тушунча. Касблар йўналишлари бўйича умумдавлат классификатори тўғрисида маълумот. ЎМКХТ мутахассислик ва касблар йўналишлари бўйича умумдавлат классификатори мақсади, объектлари. Кичик мутахассис вазифалари, касбий фаолият соҳаси. Таснифланиш тузилмаси.

Касб-хунар таълими муассасаларида тарбиявий ишлар назарияси ва амалиёти

Касб-хунар коллежларида ўқувчиларни тарбиялаш. Касб-хунар коллежларида ўқувчиларни тарбиялашнинг мақсад ва вазифалари, касб-хунар коллежларида ўқувчиларни тарбиялашга қўйиладиган талаблар. Ўқувчиларни ўрганишнинг педагогик-психологик методлари.

КХК ўқувчиларини миллий мафкура руҳида тарбиялаш

Ғоя ва мафкура тушунчалари. Миллий истиклол мафкурасининг мазмун-моҳияти. Баркамол авлод тарбия ғоясини ўқувчилар онгига сингдириш технологиялари.

Касб-хунар таълимида гуруҳ раҳбари ишини ташкил этиш ва режалаштириш

Касб-хунар коллежларида ўқувчиларни тарбиялаш методлари. КХТда гуруҳ раҳбари ишини режалаштириш ва ташкил этиш. Гуруҳ раҳбарининг ота-оналар, жамоат ташкилотлари ва маҳаллалар билан ҳамкорлик ишлари.

Касб-хунар таълимини умумий ўрта таълим, олий таълим ва фан билан интеграциялаш

Касб-хунар таълимини умумий ўрта таълим, олий таълим ва фан билан интеграциялаш омиллари. Касб таълимининг илмий тадқиқот ишлари билан интеграцияси. Мавзулараро интеграция асосида ўқув-билув жараёнини ташкил этиш. Интеграциялаштирилган таълим жараёнини бошқарадиган ўқитувчиларни тайёрлаш ва малакасини ошириш ҳамда уларга методик имкониятлар яратиш.

Касб-хунар таълимида ўқувчи шахсини шакллантириш

Касб-хунар таълимида ўқувчилар шахсини шакллантириш. Уларни ақлий ва жисмоний камол топтиришда умумий ҳамда махсус билим беришнинг энг муҳим воситалари. Ўқитиш жараёни давомида ўқувчиларнинг билиш кучларини ривожлантириш. Мутахассислик фанларининг ўқувчи шахсини шакллантиришдаги роли.

Таълим жараёнини ташкил этишда инновацион технологиялар

Касб-хунар коллежларида ўқитишни ташкил этишнинг замонавий усуллари. Ўқитишнинг шакл ва методларини синфларга ажратиш. Яқка ҳолда ва жамоа бўлиб дарс ўтишни ташкил этиш. Педагогик технология ҳақида маълумот. Касб таълимида ахборот технологиялари. Педагогик технология турлари.

Педагогик муносабатларни инсонпарварлаштириш ва демократлаштириш

Инсонпарварлаштириш тушунчаси, унинг таълим-тарбия жараёнидаги ўрни ва аҳамияти. Педагогик муносабатларни инсонпарварлаштиришга йўналтирилган айрим педагогик технологиялар. Демократлаштириш тушунчаси ва унинг педагогик муносабатларни такомиллаштириш имкониятлари.

Муаммоли таълим ва дидактик ўйин технологияларининг касб-хунар таълимидаги аҳамияти

Муаммоли таълим технологияси ва унинг мақсади, вазифаси. Касбий фанларни ўқитишда илғор педагогик технологияларни қўллашнинг аҳамияти ва зарурати. Мунозара, ақлий ҳужум, кластер, бумеранг методлари ва уларни таълим жараёнида қўллаш. Дидактик ўйин технологиялари.

Касб таълими педагог ходимларини тайёрлаш ва малакасини ошириш
Касбий малакавий тузилмада кадрларнинг ўзгариши. Ишлаб чиқариш жараёнининг асосий функцияси. Ходимлар ихтисослигини таҳлил қилиш методикаси. Кенг қамровли соҳа ходимлари ва юқори малакали ходимлар ҳақида тушунча. Глобаллашув шароитида кенг қамровли ва юқори малакали ходимлар тайёрлашга қўйиладиган асосий талаблар.

Амалий машқулотларнинг тахминий рўйхати:

1. Касбий педагогика мазмунини белгиловчи асосий илмий йўналишлар
2. Касбий педагогика фанининг бошқа фанлар билан алоқадорлиги
3. Касбий таълим тизимида миллий ислохотлар йўналишларининг моҳияти
4. Узлуксиз таълим тизими ва турлари
5. Узлуксиз таълим тизимида ўрта-махсус, касб-хунар таълими тизимининг ўрни ва аҳамияти
6. Ўзбекистонда халқ хўжалигининг асосий тармоқлари

7. Таълим ва ишлаб чиқариш орасидаги алоқаларни амалга ошириш жараёнлари
8. Кичик мутахассисларга қўйиладиган талаблар
9. Корхона ва таълим муассасаларининг ҳамкорлик шакллари
10. Касб-хунар таълимида умумдидактик тамойиллар
11. Касб-хунар таълимини ташкил этиш шакллари
12. Касб-хунар таълимида ўқитиш воситаларидан фойдаланишнинг ўрни ва аҳамияти
13. Ўқувчиларда касбий билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш
14. Таълим методларини таснифлаш
15. Таълим методларини қўллаш
16. Ўқитувчининг назорат ва баҳолаш бўйича вазифалари
17. Ўқитувчининг методик ишлари
18. Ўқитувчига қўйилаётган замонавий талаблар
19. Ўқитувчи педагогик фаолиятининг таркибий қисмлари
20. Педагогик мулоқотни ўрнатиш йўллари
21. Касбий педагогик фаолият. Касбий фаолият объектлари
22. Касбий таълим ўқитувчиларида зарурий билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш
23. ЎМКХТ муассасаларида услубий ишларни ташкил этиш
24. Педагогик қобилиятларни шакллантириш йўллари
25. Ўқув мақсадларининг таълим-тарбия жараёнидаги ўрни ва аҳамияти
26. Ўқув мақсадларини ишлаб чиқиш
27. Касб-хунар таълимини ишлаб чиқариш таълими билан боғлаш
28. Касб-хунар таълими муассасаси раҳбари ишининг мазмуни
29. Раҳбарлик қобилиятларини шакллантириш ва ривожлантириш йўллари
30. ЎМКХТ мутахассислик ва касблар йўналишлари бўйича умумдавлат классификатори
31. КХҚлари ўқувчиларини тарбиялашнинг мақсад ва вазифалари
32. КХТда таълим-тарбия жараёни сифатини назорат қилиш
33. КХТни умумий ўрта, олий таълим ва фан билан интеграциялаш омиллари
34. Мутахассислик фанларининг касб-хунар коллежи ўқувчилари шахсини шакллантиришдаги роли
35. Инновацион технологиялардан фойдаланиш амалиёти
36. Узлуксиз таълим тизимида муҳандис-педагог ходимларни тайёрлаш ва малакасини ошириш

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича тавсиялар

Амалий машғулотларини ташкил этиш юзасидан кафедра томонидан кўрсатма ва тавсиялар ишлаб чиқилади. Унда талабалар асосий маъруза мавзулари бўйича олган билим ва кўникмаларини амалий масалалар, кейслар орқали янада бойитадилар. Шунингдек, дарслик ва ўқув

қулланмалар асосида талабалар билимларини мустақамлашга эришиш, таркатма материаллардан фойдаланиш, масалалар ечиш, мавзулар бўйича тақдимотлар ва кўргазмалар қуроллар тайёрлаш.

Лаборария ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишлари ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича курс ишлари ўқув режада кўзда тутилмаган.

Мустақил таълимнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия этилади:

- дарслик ва ўқув қўлланмалар бўйича фан боблари ва мавзуларини ўрганиш;
- таркатма материаллар бўйича маъруза қисмини ўзлаштириш;
- ўқитиш ва назорат қилишнинг автоматлаштирилган тизимлари билан ишлаш;
- фаннинг боблари ва мавзулари устида ишлаш;
- талабаларни ижодий жараёнга йўналтириш, уларни таҳлил қилиш, мустақил ишлашга ўргатиш, машқлар бажариш;
- янги техника, жиҳозлар, кенг қўламли илмий иш олиб боришга қулай жараёнлар ва технологияларни ўрганиш;
- илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ ҳолда фаннинг муайян боблари ва мавзуларини чуқур ўрганиш.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари

1. “Соклом бола йили” давлат дастуридан ўрин олган ёшларни касбга йўналтириш масалалар таҳлили ва уларнинг ижроси.
2. Касб таълими мазмунига қўйиладиган умумий талаблар.
3. Ўқитиш воситалари дидактик категория сифатида.
4. Касбий таълимда устоз-шогирд муносабатлари.
5. Касбий таълимнинг методологик асослари.
6. Фан-техника тараққиётининг касб таълими мазмунига таъсири.
7. Глобаллашув шароитида касбий педагогиканинг назарий асослари.
8. Педагогик жамоани бошқаришдаги илғор тажрибалар.
9. Мамлакатни модернизация қилиш шароитида касбий таълимни ривожлантиришдаги асосий йўналишлар.
10. Касбий педагогикада тадқиқот методлари.

11. Касбий таълимда инновацион технологиялар.
12. Касбий таълим мазмунига қўйиладиган умумий талаблар.
13. Кучли фуқаролик жамиятини қуриш шароитида муҳандис-педагог мутахассислар тайёрлашнинг янги тизим тамойиллари..
14. Педагогик технологиянинг таркибий қисмлари.
15. Меҳнат ва касб таълимининг концепсиялари.
16. Касбий таълимнинг тарбиявий хусусияти.
17. Ёшларни касбга йўналтиришнинг назарий шарт-шароитлари.
18. Касбий-педагогик таълимнинг фалсафий-методологик асослари.
19. Касбий педагогикада таълим мезонлари.
20. Хорижий давлатларда касбий таълим.
21. Касб-хунар таълими жараёнини такомиллаштиришда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш.
22. Маънавий-ахлоқий, кучли фуқаролик жамиятини қуриш жараёнида кадрлар тайёрлаш сифатини ошириш омил ва муаммолари.
23. Касбий таълим муассасаларида замонавий педагогик технологияларни қўллаш истикболлари.

Дастурнинг инфор­мацион-услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот-коммуникацион технологияларни қўлланилиши назарда тутилган.

Маъруза дарсларида замонавий компьютер технологиялари ёрдамида презентацион ва электрон-дидактик технологиялардан; лаборатория машқулотларида слайдлар, мултимедиа воситаларидан; машқулотларда Интернет тизими янгиликлари, дарсликларнинг электрон версиялари, лингофон қурилмаларини қўллаш назарда тутилади.

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Олимов К.Т. Касб таълими услубияти. Ўқув қўлланма. -Т.: 2006.164 б.
2. Рашидов Х.Ф. ва бошқалар. “Касбий педагогика” блокини ўқитиш методикаси. Ўқув-услубий қўлланма (Малака ошириш ва қайта тайёрлаш курслари учун). -Т.: ЎМКХТХМО ва УҚТИ, 2007. - 200 б.
3. Нишоналиев У.Н. Касбий таълим педагогикаси. Ўқув қўлланма. -Т.: ТДПУ, 2007 й.- 112б.
4. Абдуқуддусов О., Рашидов Ф. Касб-хунар таълими педагогикаси. Ўқув қўлланма. ЎМКХТХМО ва УҚТИ, Т. - 2009.120 б.
5. Муслимов Н.А., Қўйсинов .А., Шарипов Ш.С. “Касб таълими педагогикаси” фанидан ўқув методик мажмуа. Низомий номидаги ТДПУ, 2011. - 20 б.

Кўшимча адабиётлар:

1. Курбанов Ш.Б., Сейитхалилов Э.А. Национальная программа по подготовке кадров- основа достижения стратегической цели. М.:ГООЭГАР, 2000.- 58с.
2. Курбанов Ш.Б., Сейитхалилов Э.А. Управление качеством образования. Т., Шарк, 2004 (рус.яз.), 2006 (узб.яз.)- 67с.
3. Рашидов Х.Ф. Особенности развития среднего специального образования в Узбекистане.- Т.: Фан. 2004.- 287с.

Интернет сайтлари:

1. www.ziyonet.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.inter-pedagogika.ru
4. www.scholar.urs.as.ru
5. www.pedsovet.org
6. www.titli.uz.